

CZU: 615:7.045

[https://doi.org/10.59295/sum6\(186\)2025_02](https://doi.org/10.59295/sum6(186)2025_02)

ROȘUL CA LIMBAJ UNIVERSAL: SIMBOLISM, PUTERE ȘI TRANSCENDENȚĂ, DE LA ANTICHITATE LA MEDICINA MODERNĂ

Sergiu BALACCI, Valentina CIOCHINĂ,*Universitatea de Stat din Moldova***Ion BALAN,***Universitatea Tehnică a Moldovei*

Studiul analizează simbolismul culorii roșii de-a lungul istoriei, evidențiind modul în care semnificațiile sale s-au transformat, de la sacralitate și jertfă în civilizațiile antice, la autoritate, noblețe și suferință mântuitoare în Evul Mediu, și mai apoi la pasiune, putere, individualitate și urgență în epoca modernă și contemporană. În lumea greco-romană, roșul era asociat cu sângele, războiul, gloria și iubirea divinizată, în timp ce în Evul Mediu a devenit un simbol central al autorității ecleziastice și al spiritualității. În prezent, culoarea este un semn vizual al protestului, marketingului sau al intervențiilor medicale, fiind consacrată prin simboluri internaționale precum Crucea Roșie și Luna Roșie, care marchează protecția și neutralitatea în conflictele armate. Prin corelarea surselor istorice, artistice și științifice, cercetarea arată că roșul nu este doar o prezență cromatică, dar un limbaj vizual fundamental, capabil să reflecte dualitatea vieții și a umanității – între viață și moarte, eros și thanatos, protecție și pericol.

Cuvinte cheie: culoarea roșie, simbolism, antichitate, medicină.

RED AS A UNIVERSAL LANGUAGE: SYMBOLISM, POWER, AND TRANSCENDENCE, FROM ANTIQUITY TO MODERN MEDICINE

The study analyses the symbolism of the colour red throughout history, highlighting how its meanings have changed from sacredness and sacrifice in ancient civilisations to authority, nobility and redemptive suffering in the Middle Ages, and then to passion, power, individuality and urgency in the modern and contemporary era. In the greco-roman world, red was associated with blood, war, glory, and deified love, while in the Middle Ages it became a central symbol of ecclesiastical authority and spirituality. Today, the color is a visual sign of protest, marketing, or medical interventions, enshrined in international symbols such as the Red Cross and Red Crescent, which mark protection and neutrality in armed conflicts. By correlating historical, artistic, and scientific sources, the research shows that red is not just a chromatic presence, but a fundamental visual language, capable of reflecting the duality of life and humanity – between life and death, eros and thanatos, protection and danger.

Keywords: red color, symbolism, antiquity, medicine.

Introducere

Culoarea roșie ocupă un loc central în imaginarul cultural al umanității, fiind încă din cele mai vechi timpuri investită cu o puternică încărcătură simbolică. Caracterul său intens, atât pe plan vizual, cât și emoțional, a făcut ca roșul să fie asociat, în mod recurent, cu noțiuni precum puterea, viața, moartea, sacrificiul, pasiunea sau transcendența. Potrivit istoricilor culturii, roșul este una dintre cele mai vechi culori simbolice ale omenirii, având o prezență constantă în toate civilizațiile majore, de la cele antice până la modernitate [1].

Valoarea arhetipală a culorii roșii este legată de natura sa dublă – pe de o parte vitală, reprezentând sângele, focul și energia, pe de altă parte periculoasă și sacrificială, semnificând suferința, pericolul sau interdicția. În acest sens, Jung [2; 3] considera că anumite culori funcționează ca arhetipuri ale inconștientului colectiv, iar roșul poate fi interpretat ca un simbol al conflictului dintre viață și moarte, iubire și distrugere.

În spațiul cultural european, culoarea roșie a fost frecvent asociată cu autoritatea și sacralitatea, fiind utilizată în contexte precum heraldica, veșmintele regale și clericale, dar și în semnalistica militară. Totodată, roșul a devenit culoarea revoluției și a curajului, în special în epocile moderne, când a fost adoptat de mișcările de eliberare și de ideologiile revoluționare. Astfel, simbolismul roșului a evoluat de la sacralitate la ideologie, păstrând însă dimensiunea sa fundamentală de forță și transformare.

Această simbolistică complexă se reflectă și în limbaj. Denumirile culorilor fac parte dintr-un vocabular semantic stabil și adesea idiomatic, conturând o veritabilă hartă mentală a culturii. Expresii precum „linia roșie”, „covorul roșu”, „codul roșu” sau „firul roșu” indică funcția conceptuală a culorii, care devine un indicator al pericolului, al importanței, al sacralității sau al narativului dominant. În folclor, proverbe, zicături, colinde și descântece, roșul se regăsește ca semn de viață, de protecție și de fertilitate.

Importanța simbolică a culorii roșii depășește granițele oricărei culturi particulare, afirmându-se ca un element de expresie universală. În unele tradiții, roșul este asociat cu norocul, bucuria și prosperitatea, fiind nelipsit din ritualuri și sărbători. În alte contexte culturale, el semnifică victoria, iubirea, dăruirea sau renașterea. Tocmai această varietate de sensuri, alături de prezența sa constantă în simbolistica umană, conferă roșului statutul de simbol arhetipal – o manifestare a trăirilor esențiale ale ființei umane: dorința, suferința, speranța, protecția și sacrificiul.

În contextul globalizării simbolice și al analizei culturale contemporane, roșul poate fi considerat o cheie de lectură a mentalităților colective. Studiul semnificației sale contribuie la o mai bună înțelegere a mecanismelor prin care o comunitate își definește identitatea și valorile. Astfel, analiza culorii roșii nu este doar o explorare estetică, dar și un demers hermeneutic, care aduce în prim-plan relația profundă dintre om, cultură și simbol.

Pentru a înțelege mai bine simbolismul culorii roșii, este necesar să ne întoarcem la originile civilizației, când omul a început să transpună concepte abstracte în semne vizuale. Dintre acestea, roșul s-a impus ca una dintre cele mai pregnante expresii cromatice ale conștiinței colective, funcționând ca o matrice simbolică în care se coagulează viziuni asupra lumii, structuri mentale și trăiri fundamentale. Astfel, roșul se dezvăluie ca un veritabil limbaj simbolic – o formă de comunicare transculturală și transtemporală, care străbate epoci, spații și civilizații. El devine o matrice semantică profundă, prin care omul își articulează raportarea la sacru, la natură și la propria efemeritate.

Material și metode

Studiul este de natură interdisciplinară și urmărește explorarea simbolismului culorii roșii în diverse epoci istorice, culturi și domenii – de la civilizațiile antice până la utilizările medicale contemporane. Cercetarea s-a desfășurat printr-o abordare calitativă, folosind metode specifice analizei culturale, semiotice, hermeneutice și istorico-comparative.

Materialul de bază al cercetării a fost constituit din: texte literare și religioase; tratamente de simbolistică și istorie culturală; documente și surse primare; surse contemporane; date statistice și instituționale. Pentru a examina semnificațiile culorii roșii într-un cadru larg și coerent, au fost aplicate următoarele metode: analiza semiotică, hermeneutica culturală, analiza istoric-comparativă, analiza discursivă, studiul de caz.

Având în vedere amploarea temei și natura sa simbolică, studiul nu își propune să epuizeze întreaga semnificație a culorii roșii în toate culturile lumii, dar să ofere un parcurs coerent și documentat asupra principalelor registre semantice și funcționale ale acestei culori în istoria umană. Accentul cade pe civilizațiile cu o tradiție documentară bine conservată, ceea ce lasă în afara analizei unele culturi orale sau tradiții minore mai puțin accesibile bibliografic.

Rezultate și discuții

Simbolismul culorii roșii în preistorie

Valoarea simbolică a culorii roșii își are rădăcinile adânc ancorate în primele forme de conștiință umană. Departate de a fi un fenomen izolat, utilizarea pigmentului roșu în epoca preistorică se manifestă convergent pe toate continentele, sugerând existența unui model comun al gândirii simbolice.

Printre cele mai vechi mărturii ale acestui simbolism se numără reprezentările vizuale din Paleoliticul

superior (cca 40 000-10 000 î.Hr.), unde pigmentii extrași din hematit – un oxid natural de fier – erau folosiți pentru realizarea picturilor rupestre cu o evidentă încărcătură ritualică. Frescele din peștera Lascaux, dateate în urmă cu circa 17 000 de ani, sau cele din Peștera Altamira din Spania se impun ca expresii ale unei relații profunde dintre culoare, sacru și viața comunitară.

Aici, ocrul roșu nu avea doar rol decorativ, dar acționa ca un mediu de comunicare între uman și divin, între concret și mitic, între vânător și forțele pe care le invocă [4].

Această funcție transcendentă nu se limita la pereții peșterilor. Cercetările din Blombos Cave (Africa de Sud) atestă aplicarea pigmentului și pe obiecte din piatră, os sau pe trupurile umane – gesturi de sacralizare a existenței cotidiene, de afirmare identitară și de consolidare a coeziunii tribale [5]. Roșul devenea astfel un liant între individ și cosmos, o marcă vizuală a unei ordini simbolice emergente.

Ocrul roșu, resursă abundentă și ușor de prelucrat, se transformă într-un cod cromatic universal, purtător de semnificații fundamentale: viață și moarte, fertilitate și renaștere, pericol și sacrificiu. Ambiguitatea sa îl consacră drept simbol al sângelui dătător de viață, dar și al sângelui vărsat, al pasiunii și al durerii, al începutului și al sfârșitului. Această polisemie reflectă o percepție holistică asupra lumii, proprie mentalității preistorice.

În culturile neolitice din Orientul Apropiat și Africa, roșul apare frecvent în morminte și pe obiecte rituale, sugerând o viziune ciclică asupra existenței și credința într-o regenerare postumă a sufletului [6]. În Mesopotamia antică, pigmentul roșu era aplicat pe obiectele funerare cu rol de protecție spirituală, ca o garanție a unei tranziții armonioase între cele două lumi. Astfel, roșul devine mediatorul tăcut dintre vizibil și invizibil, dintre contingent și etern.

În ritualurile de vânătoare, aplicarea roșului pe corpuri sau arme reprezenta un gest de mimare a sângelui și de invocare a succesului. Era un act de comuniune cu spiritele pădurii, o formă de magie apotropaică și un apel la echilibrul cosmic. Culoarea devine, astfel, agent activ al protecției, abundenței și supraviețuirii.

Studiile de specialitate indică faptul că această relație arhaică cu roșul reflectă o percepție timpurie a ritmului ciclic al vieții și morții [7]. În gândirea paleolitică, pigmentul nu doar „împodobește”, dar „activează” spațiul, încărcându-l cu forță spirituală. Roșul devine semn al unei prezențe sacre, o pecete a puterii ances-trale, un instrument de articulare a relației cu nevăzutul.

Putem vorbi, așadar, despre o cromatică a sacrului în care roșul ocupă o poziție axială – de la mormintele pictate, la ornamentele corporale menite să alunge spiritele malefice. Aplicarea sa ritualică se configurează ca o strategie de ordonare simbolică a lumii, ca un răspuns la incertitudinea existențială a primelor comunități umane. În acest context, roșul transcende esteticul și funcționalul, și devine legătură între pământ și cer, între naștere și moarte, între individual și colectiv.

Această funcție transcendentă a pigmentului s-a perpetuat de-a lungul mileniilor, reflectându-se în artefactele, credințele și riturile civilizațiilor ulterioare. Roșul se constituie astfel ca un cod cultural arhaic, o marcă a continuității spirituale, un semn al apartenenței la o memorie colectivă profund înrădăcinată.

Utilizarea pigmentului în contexte rituale, funerare și artistice marchează începuturile unei gândiri simbolice organizate – o formă timpurie de conceptualizare a lumii și a raportării la sacru. Roșul devine vector de comunicare culturală, punte între realitatea tangibilă și dimensiunea metafizică, între omul preistoric și misterul existenței.

În imaginarul comunităților paleolitice și neolitice, roșul începe să definească o axă de sensuri fundamentale: viață, moarte, fertilitate, regenerare, protecție. Aplicarea pigmentului pe trupurile celor vii și ale celor decedați atestă existența unui limbaj cromatic incipient, în care culoarea devine marcaj identitar și consacrare simbolică.

În multe dintre aceste practici, roșul capătă statutul unei culori a trecerii și a transformării, marcând granițe între stadii existențiale: naștere și moarte, copilărie și maturitate, profan și sacru. Utilizarea sa în ritualuri funerare și în artefacte votive reflectă convingerea într-un echilibru cosmic și într-o viață dincolo de moarte. Astfel, roșul se impune ca una dintre primele codificări simbolice ale lumii. Un semn simplu în aparență, dar purtător al unei rețele dense de înțelesuri. Este un limbaj anterior limbajului, o formă de gândire înaintea scrisului. În această lumină, roșul devine o „protoscriere” a conștiinței umane, o poartă către gândirea abstractă și expresia spirituală.

Simbolismul culorii roșii în Egiptul Antic

Dacă în epoca preistorică roșul a funcționat ca un cod arhaic al sacrului și al apartenenței, reflectând o conștiință emergentă a simbolului și a transcendenței, în civilizațiile istorice timpurii acest registru cromatic devine tot mai sofisticat, fiind integrat într-un sistem ideologic, religios și artistic de o remarcabilă coerență. Dintr-un pigment cu valențe ritualice aplicat pe pereții peșterilor, roșul evoluează într-un semn semiotic complex, purtător de sensuri cosmologice, sociale și metafizice. În acest cadru, Egiptul Antic oferă una dintre cele mai rafinate și articulate teologii cromatice ale lumii antice, în care roșul dobândește o simbolistică multiplă și profund ambivalentă.

În cultura egipteană, roșul era omniprezent în iconografie, arhitectură, ritualuri, artefacte și cosmetice, reflectând o concepție duală asupra realității: viață și moarte, ordine și haos, protecție și pericol. Această ambivalență îi conferă roșului un statut aparte în imaginarul religios și artistic al Egiptului antic, deosebindu-l de alte culori prin potențialul său de a conjuga forțele opuse ale universului.

Roșul era asociat cu sângele și focul – principii ale vieții și regenerării, dar și ale distrugerii. Deșertul egiptean, denumit *Deshret* („pământul roșu”), simboliza haosul, uscăciunea și forțele distructive care se aflau dincolo de albia fertilă a Nilului, *Kemet* („pământul negru”). Această opoziție dintre *Deshret* și *Kemet* reflecta una dintre ideile fondatoare ale cosmologiei egiptene: tensiunea dintre *Ma'at* (ordinea cosmică) și *Isfet* numit și *Asfet* (dezordinea primordială), dintre lumea civilizată și amenințarea haosului care o înconjoară.

În mitologie, zeul Seth (personificare a violenței, a furtunii și a dezechilibrului) era adesea reprezentat cu fața roșie, sugerând natura sa distructivă, și rolul său esențial în menținerea echilibrului universal. Ambivalența sa era, de fapt, o reflexie a dualității proprii roșului: simbol al agresiunii, dar și al forței protectoare. Pe această linie, amuletele din carneol (piatră semiprețioasă roșie) erau purtate ca scuturi simbolice împotriva forțelor malefice, iar *Ochiul Udjat*, simbol al restaurării și integrității, era adesea reprezentat cu pigmenți roșii pentru a-i spori energia.

Această funcție apotropaică este prezentă și în ritualurile funerare. În *Cartea Morților*, roșul era utilizat pentru a evidenția numele demonilor și ale locurilor periculoase din *Duat* (lumea subterană), marcând astfel spațiile de tensiune spirituală. Totodată, pigmentul simboliza forța vitală, energia solară a răsăritului și sângele viu care susținea sufletul în drumul său postum către reînnoire.

Un exemplu elocvent este zeița Sekhmet, divinitate solară cu chip de leoaică, adesea reprezentată cu veșminte roșii sau accentuări cromatice de aceeași nuanță. Ca întruchipare a distrugerii și a vindecării, Sekhmet exprimă perfect tensiunea semantică a roșului: culoare a furiei sacre, dar și a forței vindecătoare. În ea, roșul se încarcă de sensuri cosmice, articulând simultan răul necesar și binele protector.

Pe planul vieții cotidiene, roșul era și semn al vitalității, al frumuseții și al statutului. Femeile din elitele egiptene utilizau rujuri și farduri roșii, obținute din ocră amestecat cu grăsimi, drept marcă a sănătății, fertilității și rafinamentului estetic. Papirusul *Ebers*, unul dintre cele mai vechi tratate medicale cunoscute, consemnează rețete ce includ pigmenți roșii în scopuri terapeutice și cosmetice, confirmând că această culoare transcende esteticul, pătrunzând în sfera vindecării și a echilibrului corporal.

În ansamblu, civilizația egipteană a construit o concepție profundă asupra roșului, tratându-l nu ca pe o simplă senzație vizuală, ci ca pe o entitate animată de o forță simbolică activă. Roșul devine, în această cultură, un limbaj al cosmosului, un mediu de articulare a ordinii și haosului, al vieții și morții, al umanului și divinului. Este o culoare cu funcție sacră, capabilă să medieze relația dintre om și zeu, dintre trup și spirit, dintre vizibil și invizibil. Astfel, în Egiptul Antic, roșul nu era perceput doar ca o simplă culoare, dar ca o forță activă, o energie vitală, o punte simbolică între lumi.

Simbolismul culorii roșii în Mesopotamia

Asemenea culturii egiptene, în care culoarea roșie transcende statutul de simplă impresie vizuală pentru a deveni un agent activ al ordinii cosmice și în civilizațiile Mesopotamiei, precum cea sumeriană, akkadiană, babiloniană și asiriană, roșul ocupă un loc central în universul simbolic, acționând ca purtător de sacralitate, de protecție și de regenerare. Încărcată cu sensuri mitice, magice și teologice, această culoare dobândește funcții multiple, revelând profunzimea gândirii religioase și cosmologice a Orientului Apropiat antic.

În mitologia mesopotamiană, roșul este intim legat de momentul fondator al umanității. Potrivit poemului creației *Enuma Eliș*, omul este plămădit dintr-un amestec de „lut roșu” și sângele unui zeu sacrificat – o alchimie originară care îmbină teluricul cu divinul, fragilitatea materială cu suflul sacru. Zeița Ninhursag, cunoscută și sub numele de Ninmah sau Nintu, este cea care modelează oamenii din această substanță ancestrală, conferind roșului o funcție demiurgică. Roșul devine culoarea vieții însuflețite, a nașterii spirituale și a destinului colectiv. În această viziune, pigmentul, pornind dintr-o materie inertă, se transformă într-un mediu de translație între planul divin și cel uman, devenind un semn vizual al creației sacre.

Această valoare fondatoare este dublată de o funcție apotropaică marcantă. În textele magice și rituale, roșul este folosit ca mijloc de protecție împotriva entităților malefice. Figurile demonice sau sigiliile sacre erau frecvent trasate cu pigmenți roșii, considerați eficienți în alungarea răului. Demonul Lamashtu, temut pentru atacurile asupra femeilor însărcinate și a pruncilor, era reprezentat cu trăsături roșii sau era combătut prin amulete pictate în această culoare, care funcționau ca granițe simbolice între lumea celor vii și tărâmul spiritelor ostile. Astfel, roșul devine barieră și scut, instrument de apărare spirituală și marcat al sacralității invocate [8].

Aceeași cromatică a protecției se regăsește și în arhitectura sacră. Templul, spațiul de contact cu divinul, era adesea construit din cărămizi de lut ars cu reflexe roșiatice, iar elementele decorative precum frescele, basoreliefurile sau statuetele votive conțineau accente roșii, semn al prezenței divine. În iconografia regală babiloniană și asiriană, statuile suveranului (considerat mediator între zei și oameni) erau împodobite cu accesorii roșii, în timp ce în reprezentările militare, veșmintele de această culoare semnalizau victoria și consacrarea autorității prin voință divină.

Roșul își regăsește un rol esențial și în cadrul ritualurilor de sacrificiu, un pilon central al religiei mesopotamiene. Sângele jertfei, lichid sacru, era folosit pentru consacrarea templelor, purificarea spațiului și restabilirea echilibrului între planul terestru și cel celest. Acest gest reitiera actul originar al creației și marca regenerarea ordinii cosmice. Astfel, roșul devine simbolul unei violențe sacre, al unei ofrande menite să repună universul în armonie, expresie a unei viziuni ciclice asupra relației dintre viață și moarte, între haos și restaurare.

Pe lângă aceste dimensiuni religioase și rituale, roșul este prezent și în viața cotidiană sub forma pietrelor semiprețioase utilizate ca talismane. Cornalina și hematitul, apreciate pentru culoarea lor intensă, erau purtate pentru atragerea fertilității, a sănătății și a protecției. Aceste amulete, asemenea celor din Egiptul antic, erau considerate purtătoare de energii benefice și de influență divină, funcționând ca extensii ale puterii cosmice în viața omului.

Această încărcătură plurivalentă face din roșu o culoare fundamental ambivalentă, simbol al vieții și al pericolului, al regenerării și al morții rituale, al forței și al vulnerabilității. În numeroase sigilii cilindrice (obiecte de o importanță capitală în viața administrativă și religioasă a Mesopotamiei) roșul este culoarea care subliniază momentele liminale precum confruntările, sacrificiile și trecerile inițiatice. În aceste reprezentări, roșul marchează zonele de tranziție, acele spații și evenimente care presupun o reconfigurare a statutului individual sau colectiv.

Prin urmare, în universul simbolic mesopotamian, roșul nu este doar o culoare, dar o forță, o energie activă care participă la articularea realității, la organizarea sacralului și la stabilirea raportului dintre om și divinitate. În acest context, roșul devine un cod al sacralității, un limbaj cromatic care mediază echilibrul dintre creație și distrugere, dintre haos și ordine. Este, în esență, o manifestare vizuală a gândirii cosmice, un semn prin care lumea este reprezentată și reconstruită.

Simbolismul culorii roșii în India Antică

După ce am urmărit cristalizarea simbolismului culorii roșii în universurile sacre ale Egiptului și Mesopotamiei, sub forma unui cod cromatic al creației, protecției și echilibrului cosmic, trecem către spațiul spiritual al Indiei antice – o civilizație în care roșul capătă o densitate metafizică aparte, devenind expresia supremă a energiei vitale, a sacralității feminine și a drumului inițiativ către iluminare.

În tradiția indiană, care reunește straturi culturale vedice, hinduse și budiste, roșul, pe lângă faptul că este o culoare, devine și un principiu activ al universului. Termenul sanscrit „*rakta*” desemnează nu doar roșul

în sens cromatic, dar și sângele, pasiunea, focul interior – o gamă semantică ce reflectă interconexiunea profundă dintre viață, spirit și materie. Astfel, roșul se impune ca o forță originară, prezentă în fiecare palier al existenței: cosmologic, ritualic, estetic și filosofic.

În cosmologia hindusă, culoarea roșie este strâns legată de principiul feminin absolut – *Shakti*, energia primordială care susține creația, regenerarea și dinamica tuturor formelor de viață. Zeițele Durga, Lakshmi și Parvati, manifestări ale acestei energii divine, sunt înfățișate în veșminte roșii, purtând nuanța forței creatoare, a abundenței, a iubirii și a protecției. Prezența roșului în imaginea acestor divinități nu este aleatorie, dar este o transpunere vizuală a forței sacre care se manifestă prin ele.

Aceeași putere simbolică se regăsește în roșul vestimentației miresei hinduse, culoare care consacră nu doar unirea conjugală, dar și integrarea femeii în ciclul cosmic al fertilității și al transformării. Nunțile, ca rituri de trecere, sunt însoțite de roșu ca marcă vizuală a unui nou început, încărcat de promisiune, rodnicie și protecție divină.

Un alt ritual cotidian, încă viu în cultura indiană, este aplicarea pudrei roșii *kumkum* sau *sindoor* în centrul frunții, în dreptul chakrei *ajna* – sediul intuiției și al percepției superioare. Acest punct, numit *bindi*, derivat din sanscritul *bindu* („strop”, „punct”), devine un semn al conștiinței trezite, un axis interior care leagă trupul de spirit și individul de univers. Roșul bindiului este astfel o poartă simbolică spre cunoașterea profundă, marcând vizibil conexiunea dintre ființa umană și dimensiunea transcendentă a existenței.

În ritualurile vedice, culoarea roșie este de asemenea consacrată zeului focului – Agni, mediatorul sacru dintre zei și oameni. Flacăra roșie devine purificatoare, iar *yajna*, ofranda adusă prin foc, este expresia unei comuniuni în care roșul capătă funcție transfiguratoare. Prin arderea ofrandelor, lumea materială este spiritualizată, iar focul roșu este liantul între cele două tărmuri ale realității. Zeul Kartikeya, divinitate războinică și protector al curajului inițiatic, este de asemenea asociat cu această culoare, sugerând puterea de a înfrunta, transforma și depăși limitele ființei.

Roșul era extras din surse naturale precum manjistha (*Rubia cordifolia*), o plantă venerată pentru puterea sa de a colora, dar și de a vindeca, și era utilizat în pictura murală, în textilele sacre și în decorarea templelor. Acest pigment nu era doar un mijloc estetic, dar un vehicul al sacralității, o punte între formă și esență. În arta budistă timpurie, roșul apare în mandale și în reprezentările lui Amitabha, Buddha al luminii infinite, întruchipare a compasiunii și a protecției spirituale. Aici, roșul este culoarea pasiunii și a eliberării reprezentând o energie interioară puternică care, atunci când este transformată, poate duce la iluminare.

Astfel, în India Antică, roșul este o dimensiune a ființei. El concentrează în sine puterea creației și a distrugerii, frumusețea și pericolul, cunoașterea și dăruirea. Este culoarea sângelui viu și a ofrandei, a dragostei sacre și a războiului spiritual. El devine, în mod constant, un simbol totalizator, o punte între microcosmos și macrocosmos, între om și divinitate. Prin această densitate simbolică, India antică a conferit roșului un rol fundamental în articularea sacralității, transformându-l într-o experiență vie – o energie, un semn și un drum inițiatic în spațiul spiritual.

Simbolismul culorii roșii în China Antică

În vastul univers cultural al Chinei antice, culoarea roșie „hóng” exprimă în mod profund ordinea cosmică, prosperitatea spirituală și vitalitatea universală. Spre deosebire de ambivalențele cromatice observate în alte spații culturale, în care roșul îmbracă simultan semnificații ale vieții și ale pericolului, aici el se constituie ca un simbol predominant al binelui, al energiei pozitive și al legăturii armonice dintre om și Cer.

Încă din perioada dinastiei Zhou (secolul XI î.Hr. – 256 î.Hr.), sistemele de gândire și organizare socială au conferit roșului o poziție privilegiată, încorporându-l în ceremoniile de stat, în ritualurile sacre și în codurile de reprezentare socială. Roșul devine culoarea vieții împlinite, a onoarei dobândite prin virtute și a protecției acordate de forțele cerești. Este culoarea bucuriei autentice, a sărbătorii colective și a speranței în regenerarea ciclică a lumii.

În imaginarul mitologic, această funcție protectoare este cristalizată în legenda monstrului Nian, o creatură care teroriza oamenii în ajunul Anului Nou. Potrivit tradiției, sunetele, focurile și, mai ales, culoarea roșie aveau puterea de a-l alunga, marcând începutul unui nou ciclu sub auspicii favorabile. Această credință arhaică stă la baza obiceiului de a împodobi ușile și locuințele cu decorațiuni roșii, de a purta haine

roșii și de a aprinde lămpioane de aceeași culoare în timpul festivalurilor de Anul Nou Lunar. Astfel, roșul nu este un simplu ornament festiv, dar un agent activ de purificare, un canal de reînnoire spirituală și o garanție a ordinii restabilite între om și cosmos.

Pe plan simbolic, culoarea roșie este asociată cu focul în sistemul celor Cinci Elemente (wuxing), alături de lemn, apă, metal și pământ – un model fundamental al gândirii chineze antice care guvernează medicina, astrologia, muzica și cosmologia. În această paradigmă, roșul corespunde direcției sud, anotimpului verii și planetei Marte – toate simboluri ale expansiunii, ale energiei Yang și ale forței vitale în plină manifestare. În medicina tradițională chineză, roșul este legat de inimă și de shen, spiritul interior care animă ființa și îi oferă claritate, echilibru și compasiune. Astfel, această culoare nu doar încântă privirea, dar alimentează spiritul, devenind indicator al armoniei lăuntrice și al virtuții trăite în lume.

În sfera politică și administrativă, roșul este consacrat drept culoarea autorității legitime și a ordinii cosmice întrupate în persoana împăratului. În perioada Tang (618–907), una dintre cele mai strălucite din istoria Chinei, această cromatică devine parte integrantă a ceremonialului imperial. Palatele și templele erau decorate cu pigmenți roșii strălucitori, porțile oficiale erau vopsite în roșu intens, iar veșmintele funcționarilor de rang înalt includeau această culoare ca semn al puterii conferite de Cer. Roșul, pornind de la simpla aparență exterioară a puterii, devine expresia vizibilă a unui mandat divin, manifestarea unei ordini superioare care legitima și susținea întreaga structură a lumii vizibile.

Orașul Interzis din Beijing, construit în timpul dinastiei Ming și consolidat în perioada Qing, rămâne o expresie arhitecturală monumentală a acestui simbolism. Zidurile, porțile, coloanele și decorurile sunt dominate de roșu – o cromatică menită să impresioneze, să protejeze, să consacre și să lege destinul imperial de voința divină. În acest spațiu sacralizat, roșul devine culoarea centrală a ordinii universale, un înveliș vizibil al armoniei dintre Cer, Pământ și Om.

Această semnificație pozitivă se reflectă și în numeroasele tradiții populare în care roșul apare ca simbol al fericirii, al căsătoriei binecuvântate, al nașterii și al reușitei. Plicurile roșii hongbao, oferite în semn de noroc și generozitate, nu sunt doar gesturi sociale, dar acte rituale care mențin echilibrul și bunăvoința în comunitate. Fiecare aplicare a roșului – pe corp, în haine, în spațiul locuit – funcționează ca un act de armonizare cu ordinea invizibilă a cosmosului.

Prin urmare, în China antică, culoarea roșie devine o cheie de lectură a întregului sistem de gândire tradițional. Ea își transcende statutul senzorial pentru a deveni o forță ordonatoare, un instrument de legătură între lumea umană și cea divină. În această cultură profund ritualizată, roșul este culoarea bucuriei și expresia vizibilă a unei lumi în echilibru, o lume în care Cerul, Pământul și Omul dansează în armonie, sub semnul focului sacru care dă viață, ordine și sens.

Simbolismul culorii roșii în Grecia Antică

În universul imaginar al Greciei antice, culoarea roșie nu este o simplă prezență cromatică, dar este o esență simbolică ce traversează registrul războinic, erotic și sacrificial, articulând o viziune profundă asupra condiției umane, asupra valorilor eroice și a tensiunilor dintre destin și liber arbitru. Într-o cultură în care agón-ul (lupta, competiția, înfruntarea) reprezenta una dintre coordonatele fundamentale ale existenței, roșul se înscrie ca limbaj vizual al gloriei, al sângelui și al transcendenței prin jertfă.

Roșul, culoarea sângelui viu și al vieții aflate în suspensie, devine semnul vizibil al sacrificiului eroic. În mod emblematic, mantia roșie purtată de hopliții spartani (războinici ai disciplinei și ai sacrificiului) era menită să camufleze rănilor, și să insuflă frică adversarilor și respect celor din cetate. Astfel, roșul se transformă dintr-un simplu pigment într-o marcă identitară, într-un cod vizual al ethosului doric, al unei comunități care glorifica moartea frumoasă în luptă și suprima frica în fața pierii trupești.

Această dimensiune eroică a culorii este consacrată și în mitologia greacă, unde roșul este frecvent asociat cu figura zeului Ares – zeul războiului, divinitate impetuoasă, simbol al forței brute, al pasiunii violente și al dezlănțuirii haotice. Ares este temut pentru puterea sa devastatoare, iar roșul devine, în acest context, o nuanță a excesului, a forței necontrolate, dar totodată o energie indispensabilă în menținerea unui echilibru universal, în care războiul, oricât de distructiv, are un rol regenerativ.

Literatura epică, în special Iliada lui Homer, transformă roșul într-un simbol poetic al gloriei și al desti-

nului tragic. Câmpul de luptă devine scena pe care se desfășoară drama umană a efemerului și a aspirației către nemurire. Descrierile vii ale vărsării de sânge nu sunt macabre, ci sacralizante. Când Ahile îl ucide pe Hector, sângele acestuia înroșește pământul troian, iar moartea devine astfel un act de trecere – un ritual al consacrării în memoria eternă a neamului.

Aceeași ambivalență este prezentă și în sfera afectivă. În miturile ce o privesc pe Afrodita – zeița iubirii, a frumuseții și a dorinței – roșul devine culoarea pasiunii arzătoare, a atracției irezistibile, dar și a suferinței interioare pe care o implică dragostea.

Imaginea roșului în jurul Afroditei este senzuală și revelatoare pentru caracterul paradoxal al erosului – forță creatoare și distructivă totodată. Roșul iubirii, asemenea roșului războiului, implică o jertfă, o pierdere a echilibrului în schimbul intensificării existenței.

Această dualitate este prezentă și în arte. Ceramica greacă, în special tehnica figurilor roșii pe fond negru, dezvoltată în Atena în secolul al VI-lea î.Hr. este un progres tehnic și o expresie estetică a simbolismului. Figurile eroilor, zeilor și muritorilor sunt conturate în tonuri roșii aprinse, ieșind în evidență ca purtători ai destinului. Scena reprezentându-l pe Ahile înarmat în fața dușmanului, pictată în roșu pe un vas din Atica, nu este doar decorativă, ea evocă suferința, curajul și ideea de apoteoză eroică.

Totodată, roșul pătrunde în viața cotidiană sub forma veșmintelor ritualice, a podoabelor, a ofrandelor și a vopselelor utilizate în ceremoniile religioase. În anumite mistere, precum cele eleusine, legate de cultul lui Demeter și Persefona, culoarea roșie apărea în scenografii sacre, ca simbol al renașterii și al sângelui inițiat, marcând trecerea din profan în sacru.

În concluzie, Grecia antică proiectează asupra roșului o semnificație stratificată, în care se împletesc sângele și gloria, pasiunea și moartea, frumusețea și suferința. Roșul este un instrument de mediere între lumi, un limbaj simbolic al umanului ce aspiră la transcendență. El marchează momentele de intensitate maximă ale existenței – iubirea, lupta, moartea – și transformă aceste clipe în expresii ale eternului. În această lumină, roșul devine semnul unei umanități conștiente de finitudinea sa, dar capabile să-i confere sens prin jertfă, curaj și iubire.

Simbolismul culorii roșii în Roma Antică

Dacă în Grecia antică roșul îmbrăca sensurile gloriei eroice, ale jertfei sacre și ale pasiunii divinizate, în Roma antică această cromatică se ramifică, adâncindu-se într-un sistem simbolic și social mai complex, modelat de expansiunea imperială și de sincretismul religios. În timp ce roșul grec exprima tensiunea dintre efemer și etern, în Roma el devine culoarea puterii instituționalizate, a ordinii cosmice întrupate politic, dar și a vieții cotidiene, saturate de ritual, spectacol și memorie.

În centrul imaginarului roman se află figura eroului civilizator, cel care învinge, și întemeiază. Eneida lui Vergiliu întrupează această mutație de paradigmă, sângele nu mai este doar semnul unei lupte individuale pentru glorie, dar și actul fondator al unei lumi noi – Roma. Jertfa eroică a grecului se sublimază, în modelul roman, într-o viziune teleologică, unde roșul devine culoare a destinului național și a legii sacre. Fiecare rană a lui Enea este o rană fizică, o crăpătură prin care curge viitorul unei civilizații.

Acest roșu fondator se regăsește și în codurile vestimentare și iconografice ale Romei. Toga picta, purtată de triumfători și de împărați, era un semn de prestigiu și un dispozitiv de comunicare simbolică, menit să sugereze că individul acoperit cu această pânză este o epifanie a divinității. Mantia roșie sau purpurie era aleasă pentru capacitatea sa de a coagula sensuri precum victorie, sacralitate, invulnerabilitate.

Acest tip de reprezentare se înscrie într-un complex sistem vizual roman în care roșul servește simultan funcții apotropaice, estetice și ideologice. În Pompei, culoarea apare ca ornament, și ca element liminal între realitate și sacru, între casa locuită și universul inițiat. Villa dei Misteri, cu frescele sale dionisiace pe fond roșu pompeian, propune un spațiu de transformare, unde culoarea devine atmosferă, mediu și vehicul al unei spiritualități trăite prin trup și imagine.

Rafinamentul cromatic al romanilor se vede și în utilizarea pigmentilor de înaltă calitate, precum cina-brul sau purpura, rezervate elitelor și simbolurilor de autoritate. Astfel, roșul devine o culoare restrictivă și totodată revelatoare, nu toți pot purta această culoare, dar toți o recunosc ca purtătoare de forță, protecție și sacralitate.

Nu mai puțin importantă este dimensiunea religioasă a culorii roșii. Marte, zeul războiului, era invocat prin gesturi, obiecte și vestimentație în nuanțe de roșu, iar sacrificiile aduse acestuia, adesea însoțite de jertfe sângeroase, făceau din roșu o punte între oameni și divin. Roșul nu era doar un reziduu al violenței, dar o substanță a comunicării cu transcendența, un mediator cromatic al voinței zeilor.

În viața cotidiană, roșul era asociat cu seducția, frumusețea și statutul social. Literatura ovidiană, dar și picturile pompeiene, evocă roșul în contexte erotice și domestice, reflectând o cultură în care esteticul nu era niciodată rupt de simbolic. Roșul pe buze, pe pereți sau în textile vorbea despre putere, dar și despre fragilitatea plăcerii, despre dorință, dar și despre efemerul său.

Pe fundalul dramatic al distrugerii Pompeiului, roșul capătă o semnificație eshatologică. Pigmenții conservați în cenușă nu mai sunt doar urme ale unei vieți trăite cu intensitate, ci martori ai unei lumi dispărute. Unii cercetători interpretează acest ultim roșu ca o imagine a apocalipsei trăite – o lume înroșită în mod total, plină de viață, de frumusețe și de tragedie.

În concluzie, dacă Grecia antică a conferit roșului o funcție poetică și ontologică – culoarea eroismului și a erosului – Roma l-a transformat într-un limbaj imperial, liturgic și cotidian. Roșul roman este o rețea de sensuri: sângele eroului, mantia împăratului, vopseaua frescelor și fardul seducției. Este culoarea unei civilizații care a știut să învăluie puterea în frumusețe, și moartea în memorie. Iar în cenușa roșie a Pompeiului, această simbolică atinge poate cea mai profundă expresie a ei: roșul etern al unei lumi dispărute, dar nicidecum uitată.

Simbolismul culorii roșii în Evul Mediu

Dacă în lumea greacă roșul întruchipa tensiunea dintre pasiune și virtute, iar în Roma antică devenea simbol al autorității sacralizate și al vitalității imperiale, Evul Mediu european reinterpretează această cromatică printr-o lentilă profund teologică, dogmatică și ritualică. Într-o societate guvernată de structuri verticale și de o viziune teocentrică asupra lumii, roșul nu mai este doar semnul unei forțe telurice sau eroice, dar devine culoarea transcendenței întrupate a jertfei divine, a suferinței sacre, dar și a măreției spirituale.

Încărcătura simbolică a roșului medieval se manifestă simultan în registrele social, artistic și religios. Pe de o parte, el este un semn vizual al distincției ierarhice: regii, nobilii și clerul înalt poartă veșminte roșii ca expresie a autorității conferite de Dumnezeu, dar și ca marcă a apartenenței la un ordin superior.

Pigmenții roșii, scumpi, rari, obținuți din coșenilă sau din rădăcina de rubia, erau rezervați veșmintelor de sărbătoare, devenind un indicator cromatic al privilegiului și al puterii consacrate.

Pe de altă parte, în iconografia religioasă, roșul dobândește o profunzime teologică greu de egalat. Este culoarea sângelui martirilor, dar și a Mântuitorului, fiind utilizat pentru a evidenția momentul culminant al sacralității creștine: patima lui Hristos. În vitraliile catedralelor gotice, în manuscrisele ornamentate manual sau în frescele bizantine, roșul nu apare niciodată aleatoriu. El semnalează prezența sacrului, indică sacrificiul suprem și invită privitorul la contemplarea durerii ca poartă spre mântuire.

În teologia creștină medievală, această culoare devine un simbol al iubirii răscumpărătoare. Sângele vărsat pe cruce este o expresie a suferinței fizice, o substanță mistică, o „materie a mântuirii” care transfigurează condiția umană. Astfel, roșul nu doar reprezintă, dar participă activ la exprimarea misterului pascal – moartea și învierea lui Hristos. În săptămâna Patimilor, veșmintele liturgice roșii transformă spațiul bisericii într-un teatru sacru al durerii mântuitoare, în care culoarea însăși devine un limbaj teologic.

Această funcție este vizibilă și în codul vestimentar al Bisericii. Cardinalii Bisericii Catolice poartă roșu ca mărturie a disponibilității de a-și da viața pentru credință, în continuitatea martirajului primelor veacuri creștine. În acest caz, roșul este o promisiune solemnă și un angajament vizibil, o veșmântare în semnificație și jertfă.

În arta sacră medievală, roșul este adesea contrapunctul cromatic al aurului divin și al albastrului marin. În tripticele flamande, în sculpturile policrome sau în tapiseriile narrative, el este plasat strategic pentru a marca suferința, dar și speranța; dramatismul, dar și salvarea. De exemplu, în ciclurile iconografice ale Crucificării, roșul sânge contrastează cu albul giulgiului și cu negrul morții, creând un echilibru simbolic al elementelor opuse: păcatul și iertarea, întunericul și lumina, moartea și viața veșnică.

Totodată, roșul are și o funcție apotropaică în cultura populară medievală. În veșmintele de botez, în

broderiile de nuntă sau în panglicile agățate la ușă, această culoare era folosită pentru a proteja nou-născuții, miresele sau călătorii de spirite rele și influențe demonice. Această practică sugerează supraviețuirea unui arhetip mai vechi – acela al roșului ca gardian al vieții și al pragurilor existențiale.

În mod paradoxal, în aceeași epocă a credinței și a mântuirii, roșul apare și ca marcă a păcatului și a pericolului. În literatura moralizatoare, femeia seducătoare poartă adesea veșminte roșii, iar diavolul este descris în nuanțe de roșu înfierbântat, aluzie la focul iadului. Astfel, culoarea reflectă dualitatea profundă a viziunii medievale: ceea ce dă viață poate ucide, iar ceea ce mântuiește poate și osândi. Roșul este, în acest context, culoarea alegerii și a riscului – semn al unei libertăți care poate duce la sfințenie sau damnare.

În concluzie, în Evul Mediu, roșul transcende granițele esteticului pentru a deveni o veritabilă gramatică simbolică a credinței, ierarhiei și emoției. Între mantia cardinalului și sângele Mântuitorului, între frescele catedralelor și broderiile populare, această culoare își conservă forța de a exprima, în același timp, durerea și salvarea, gloria și ruina, dragostea divină și focul damnării. Într-o lume în care vizibilul era în mod constant traversat de invizibil, roșul devine limbajul prin care nevăzutul își face simțită prezența – o prezență care sfințește, protejează și înspăimântă.

Simbolismul culorii roșii în societatea contemporană

După ce, în Evul Mediu, roșul a fost consacrat ca o culoare a jertfei, a iubirii divine și a ierarhiei spirituale, intrând în canonul vizual al Bisericii și în codurile puterii religioase, epocile ulterioare aveau să recupereze această moștenire și să o reconfigureze în registre laice, artistice și ideologice. Dacă în trecut roșul indica apartenența la sacrul creștin sau la elitele ecleziastice, în societatea modernă și contemporană, aceeași culoare devine un actor polivalent, care oscilează între semnele puterii, rebeliunii, pasiunii și consumarismului.

În cultura vizuală contemporană, roșul se detașează de exclusivismul liturgic sau aristocratic, păstrând însă forța sa de impact și capacitatea de a genera reacții imediate și profunde. Nu mai este doar culoarea cardinalilor sau a martirilor, dar devine un cod universal al intensității, al urgenței și al afectului extrem. În acest sens, putem vorbi despre o democratizare simbolică a roșului. Culoarea care în Evul Mediu făcea diferența între sacru și profan este astăzi prezentă în fiecare colț al societății, dar fără a-și pierde aura de putere și ambivalență.

În domeniul modei, roșul își conservă prestigiul ancestral, dar îl convertește într-o estetică a vizibilității și a seducției. El devine o declarație de intenție, un semn al încrederii în sine și al asumării de sine. De la rochiile „*haute couture*” care evocă „*glamourul*” hollywoodian până la detaliile vestimentare ale protestelor feministe, roșul semnalizează o prezență care nu poate fi ignorată. Astfel, el tranzitează granițele dintre eleganță și revendicare, dintre rafinament și frondă.

În cultura de masă, roșul este transformat într-un vehicul de identitate vizuală, adoptat strategic de branduri globale care doresc să transmită energie, dorință, viteză sau putere. Ceea ce în trecut era culoarea tronului imperial sau a veșmintelor sacre, devine acum un logou recognoscibil, o promisiune de plăcere și eficiență. Psihologia consumului exploatează rezonanțele profunde ale roșului pentru a accelera deciziile, pentru a spori atracția produselor și pentru a stimula impulsul, demonstrând că, departe de a se desacraliza complet, roșul își păstrează aura de forță și fascinație.

Aceeași logică a intensității simbolice funcționează în literatură, film și arte vizuale. Roșul nu este niciodată neutru. El este sângele care definește conflictul, rochia care tulbură, flacăra care mistuie sau steagul care conduce. El marchează personaje ambigue, eroi tragici, iubiri imposibile și revolte personale, devenind un cod al contradicției interioare, al dorinței și al limitei. De la Hawthorne la Stendhal, de la Jessica Rabbit la Iron Man, roșul devine o semnătură vizuală a tensiunii dramatice dintre ce este și ce ar putea fi, dintre normă și transgresiune.

În imaginarul politic și ideologic al secolului XX, roșul a fost transformat într-un simbol global al solidarității și al revoluției. De la steagul URSS la afișele protestatere ale mișcărilor de stânga din întreaga lume, el a fost investit cu semnificații colective – sângele muncitorilor, focul revoluției, speranța egalitară. În același timp, în noile mișcări sociale contemporane, precum cele feministe sau ecologiste, roșul este recuperat ca marcă a urgenței morale și a indignării justificate, devenind o culoare a conștiinței civice și a rezistenței simbolice.

Pe plan geopolitic, prezența roșului în majoritatea drapelelor naționale reflectă o continuitate a simbolismului său istoric – sângele eroilor, lupta pentru libertate, curajul colectiv. Fie că evocă soarele Japoniei,

revoluția Franței, răzcoalele africane sau idealul chinez al unității, roșul devine o culoare a memoriei colective și a identităților naționale construite în jurul conflictului și aspirației.

Mai mult, neuroștiințele contemporane confirmă că roșul nu este doar o percepție cromatică, dar un stimulent emoțional cu efecte fiziologice directe. El activează zone ale creierului responsabile cu reacțiile de alertă, atracție și decizie, dovedind că această culoare continuă să acționeze simbolic și biologic. Astfel, roșul reunește ancestralul și prezentul, funcționând simultan ca reminiscență primordială și ca instrument al culturii vizuale contemporane.

În concluzie, roșul modern nu este o simplă relicvă a simbolismului medieval, dar o metamorfoză a acestuia. De la sângele martirilor la litera rușinii, de la rochia de seară la drapelul revoltei, de la codul religios la branduri corporatiste, roșul este un palimpsest cromatic care conservă, rescrie și amplifică semnificații. Culoare a rupturii și a continuității, a sacralității și a secularizării, a intimității și a spectacolului, roșul rămâne, în ciuda tuturor mutațiilor istorice, un simbol privilegiat al umanului aflat în tensiune cu sine însuși – un semn viu, provocator și mereu deschis reinterpretării.

Simbolismul culorii roșii în medicina modernă

Dacă, în imaginarul societății contemporane, roșul a devenit un cod al vizibilității, al acțiunii și al intensității afective așa cum se observă în domeniile modei, artei, politicii și activismului, în sfera medicală și umanitară această culoare dobândește o semnificație funcțională și simbolică deosebit de gravă: semnul vieții și al urgenței. Aceeași culoare care odinioară marca sângele martirilor sau forța pasiunii în iconografia medievală este astăzi folosită pentru a desemna intervenția imediată, salvarea și protecția umană.

În domeniul medical, roșul este mai mult decât un element cromatic – este un mesaj de alertă, o chemare la acțiune și o promisiune de speranță. Asociat instinctiv cu sângele, cu rănirea și cu viața însăși, roșul este omniprezent în infrastructura sistemelor de sănătate și de intervenție de urgență. De la inscripțiile vizibile pe ambulanțe și până la semnalele din unitățile de primiri urgențe, această culoare canalizează simbolismul visceral al pericolului către un discurs al salvării. Este culoarea care anunță o criză, dar și cea care o gestionează.

Această dublă valență – pericol și protecție – face din roșu un instrument indispensabil în semnalizarea riscurilor medicale. În protocoalele de triere, culoarea roșie este rezervată pacienților în stare critică, a căror viață depinde de o intervenție imediată. Aici, roșul devine indicatorul vizual al fragilității umane, dar și al eficienței sistemului de salvare.

Totodată, roșul este prezent în campaniile de conștientizare privind bolile cardiovasculare, oncologice sau transmisibile, fiind o culoare care nu doar informează, dar și mobilizează emoțional. În acest context, roșul funcționează ca un catalizator vizual al responsabilității colective, transmitând gravitatea mesajului și nevoia urgentă de implicare.

Rădăcinile acestui simbolism medical profund sunt, în parte, și tradiționale. În medicina antică și tradițională, roșul era culoarea energiei vitale, a căldurii corporale și a circulației sângelui. Utilizat în tratamente, ritualuri și reprezentări simbolice, el indica forța regenerativă a corpului, fiind considerat un semn de viață și sănătate. Astfel, între medicina premodernă și cea contemporană există o continuitate semiotică, în care roșul este martorul simbolic al fragilității și rezilienței trupului uman.

Un moment esențial în cristalizarea simbolului medical modern al roșului îl reprezintă apariția Crucii Roșii Internaționale, fondată în 1863 de Henri Dunant. Profund marcat de scenele de groază ale bătăliei de la Solferino, Dunant a propus o emblemă care să fie recunoscută universal ca semn de neutralitate, ajutor și protecție în timpul conflictelor armate (fig. 1A). Crucea Roșie, o inversare cromatică a drapelului elvețian, devine astfel emblema umanității active, a compasiunii organizate și a eticii medicale aplicate în cele mai violente contexte.

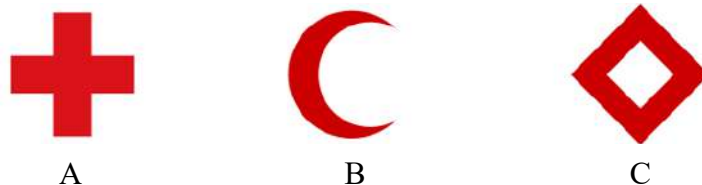


Fig. 1. A – Crucea Roșie; B – Luna Roșie; C – Steaua lui David Roșie.

Roșul acestei cruci nu este întâmplător: el semnifică urgența salvării, dar și angajamentul umanitar de a interveni acolo unde sistemele cedează și unde dreptul la viață trebuie protejat prin acțiune imediată. Convențiile de la Geneva din 1949 consacră acest simbol, iar aplicarea lui pe uniforme, spitale mobile și vehicule medicale devine un limbaj vizual al drepturilor fundamentale ale omului în fața dezastrelor și războaielor.

Această dimensiune universalistă a simbolismului medical este adaptată cultural în funcție de specificul religios și geopolitic al regiunii. În statele musulmane, Luna Roșie (fig. 1B) înlocuiește crucea, fără a altera sensul profund al simbolului: acela de protecție, neutralitate și ajutor umanitar. În Israel, Steaua lui David Roșie (fig. 1C) îndeplinește aceeași funcție. Aceste alternative nu fac decât să demonstreze versatilitatea și universalitatea roșului ca semnal de compasiune și responsabilitate.

În toate aceste cazuri, roșul devine un limbaj transcultural al salvării, o culoare care transcende granițele religioase, politice și lingvistice pentru a semnaliza un angajament comun față de viață și demnitate umană. Este, într-un sens profund, o continuare laică a simbolismului medieval al sacrificiului. Acolo unde în trecut sângele martirilor era pictat pentru a inspira credință, astăzi sângele este semnalat pentru a salva.

Culoarea roșie, în contextul medicinei moderne, își conservă centralitatea simbolică, dar o orientează spre valori universal umaniste: intervenție, protecție, compasiune și responsabilitate colectivă. Așa cum în artă, religie și politică roșul a semnalat intensitatea trăirii, în medicină el semnalează intensitatea nevoii – nevoia de viață, de ajutor, de solidaritate. În acest sens, roșul nu este doar un semn al unei stări critice, dar și o promisiune că ajutorul va veni, că cineva va răspunde.

Concluzii

Culoarea roșie, departe de a fi o simplă impresie cromatică, se dovedește a fi unul dintre cele mai încărcate simbolice elemente ale culturii vizuale universale. Din zorii civilizației și până în societatea globalizată contemporană, roșul traversează epoci, religii, ideologii și domenii de exprimare, conservând o putere arhetipală de a exprima ceea ce este fundamental în existența umană: viața și moartea, iubirea și violența, sacralitatea și pericolul, autoritatea și revolta.

În civilizațiile antice, de la Egiptul faraonic și Grecia clasică, până la Roma imperială, roșul a fost purtătorul unei simbolistici polivalente: culoarea sângelui și a jertfei, dar și a puterii divine și a erosului. Frescele pompeiene, veșmintele senatoriale, mantia zeilor sau versurile poetilor latini consfințesc roșul ca expresie a vitalității și transcendenței, a forței creatoare și distructive în același timp.

În Evul Mediu creștin, această moștenire este adaptată în interiorul unei gândiri teologice riguroase. Roșul devine simbolul sângelui lui Hristos, al martiriului, al dragostei divine și al mântuirii. Într-o cultură vizuală dominată de icoane, vitralii și manuscrise iluminate, roșul semnalează sacrul și aduce vizibilitate suferinței transfigurate. În paralel, el rămâne un atribut al regalității și al elitei ecleziastice, reflectând continuitatea prestigiului și a autorității.

În epoca modernă și contemporană, simbolismul roșului cunoaște o amplificare și o diversificare fără precedent. El devine culoarea revoluției, a solidarității muncitorești, a activismului de gen și a drepturilor civile. În literatură și film, în modă și design, în branduri și artă, roșul este utilizat pentru a marca pasiunea, curajul, energia, dar și tensiunea, rușinea sau agresivitatea. Este o culoare care incită și tulbură, care afirmă și interoghează, este un simbol viu al intensității umane.

În sfera medicală și umanitară, roșul își atribuie o funcție salvatoare și un caracter aproape sacramental. Prin Crucea Roșie, Luna Roșie sau simbolurile internaționale ale intervenției de urgență, această culoare devine limbajul universal al compasiunii și al protecției. Ea este semnalul vieții aflate în pericol și, totodată, al responsabilității colective de a interveni. În acest registru, roșul păstrează ceva din funcția sa sacră medievală, fiind acum semnul etic al umanității active.

Astfel, istoria simbolismului roșului este, în fond, o istorie a condiției umane. Ceea ce traversează toate epocile este tensiunea dintre forță și fragilitate, dintre viață și moarte, dintre puterea de a domina și nevoia de a proteja. Roșul este limbajul sângelui, dar și al sufletului; este semnul pericolului, dar și al mântuirii. El reflectă, în fond, ambivalențele cele mai profunde ale spiritului uman.

Într-o lume a pluralismului simbolic și a suprasaturației vizuale, roșul rămâne un semnal clar, profund

și irezistibil – o culoare care nu doar că se vede, dar care se simte și se trăiește. El este, în același timp, memorie culturală și mesaj contemporan, mit și realitate, instinct și alegere.

Bibliografie:

1. PASTOUREAU, M. *Red: The History of a Color*. Princeton: Princeton University Press. 2017. 216 p. ISBN: 9780691172774.
2. JUNG, C.G. *Man and his symbols*. London, Aldus Books. 1964. p. 320.
3. JUNG, C.G. *The Archetypes and The Collective Unconscious* (Collected Works of C.G. Jung, 2nd ed. Princeton, In: NJ: Princeton University Press. 1968. 9(1), p. 552.
4. CLOTES, J., COURTIN, J. *The Cave beneath the sea: Paleolithic images at Cosquer*. Published by Harry N. Abrams, Inc., New York. 1996. 200 p. ISBN 10: 0810940337, ISBN 13: 9780810940338
5. VANHAEREN, M., D'ERRICO, F., VAN NIEKERK KAREN L., et al. Thinking strings: Additional evidence for personal ornament use in the Middle Stone Age at Blombos Cave, South Africa. In: *Journal of Human Evolution*. 2013. 64(6), pp. 500-517, ISSN 0047-2484, <https://doi.org/10.1016/j.jhevol.2013.02.001>.
6. CUMMINGS, V. Red Ochre and the Concept of Cyclic Existence in Neolithic Funerary Ritual. In: *Proceedings of the International Conference on Ritual Symbolism in Prehistory*. Oxford: Archaeopress. 2004. pp. 123–145.
7. WATTS, I. Ochre in the Middle Stone Age of southern Africa: Ritualised display or hide preservative? In: *South African Archaeological Bulletin*. 2002. 57(175), pp.1-14.
8. BLACK, J., GREEN A. *Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia. An Illustrated Dictionary*. London: British Museum Press. 1992. 192 p. ISBN 0714117056.

Date despre autori:

Sergiu BALACCI, dr., Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-9961-6806

E-mail: sergiobalacci@gmail.com

Valentina CIOCHINĂ, dr., conf. cerc., Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0003-0741-505X

E-mail: valentina.ciochina@gmail.com

Ion BALAN, dr. hab., conf. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei.

ORCID: 0000-0002-5431-6057

E-mail: balanion@rambler.ru

Prezentat la 25.08.2025